

واکاوی عناصر اجتماعی پوشش سنتی زنان هرمزگانی با رویکرد مردم نگارانه

سعیده دبیری نژاد^۱، یاسر رستگار^۲، سید رضا هاشمی زاده^۳، حسن گل بخشی^۴

چکیده

پوشاک در هر جامعه علاوه بر آنکه محافظ بدن و حجاب تلقی می شود و می توان با آن به ابعاد گوناگون فرهنگی یک جامعه پی برد، معانی و دلالت های فرهنگی و اجتماعی و... فراوانی را نیز در بردارد. زنان هرمزگانی در گستره تاریخ این اقلیم، همیشه صاحب اثر و نقش آفرین بوده اند و این اثرگذاری را در حوزه های اقتصادی و اجتماعی به شکل های مختلف نشان داده اند. هدف این پژوهش واکاوی و تحلیل ابعاد اجتماعی پوشاک سنتی در بین زنان هرمزگانی و پاسخ به این پرسش است که چه معانی و تفسیرهایی را با بررسی لباس سنتی زنان این دیار می توان یافت. با توجه به هدف اصلی پژوهش، از روش مردم نگاری و از تکنیک مصاحبه عمیق و تحلیل تماتیکی برای تحلیل اطلاعات بدست آمده استفاده شد. مهم ترین نتایج این پژوهش عبارتند از: سطح طبقاتی افراد در استفاده از نوع پوشش سنتی بسیار تأثیرگذار است، لباس سنتی زنان هرمزگانی با رنگ های شاد و رنگارنگ و طرح های متنوع و چشم نواز و فرم لباس ها و شلوارها به نحوی است که کاملاً با فرم بدن فرد همسان است اما به زعم مصاحبه شوندگان، برای پوشیدن مدت زمان طولانی مناسب نیست. همچنین پوشش سنتی زنان اکنون بیشتر در مراسم عروسی جلوه نمایی می کند که نوعی احترام به خانواده عروس را نشان می دهد و باعث شادی افزایی و منزلت عروس و خانواده اش نیز می گردد.

واژه های کلیدی: مردم نگاری، پوشش سنتی زنان هرمزگان، فرهنگ هرمزگانی

مقدمه

ادوارد برانت تایلر^۵ در تعریف فرهنگ آورده است: فرهنگ مجموعه ای پیچیده ای از معارف، معتقدات، هنرها، صنایع، اخلاق، قوانین و بالاخره تمام عادات، رفتار و ضوابطی است که انسان به عنوان عضو یک جامعه آن را از جامعه خود فرامی گیرد (پوربهمن، ۱۳۹۰: ۲۴). پوشاک یکی از مهم ترین نمادها و پدیده یک جامعه یا قوم محسوب می شود که دارای اهمیت به سزایی است. فرهنگ هرمزگان دارای تنوع و جذابیت های فرهنگی خاص خود است که در قالب نموده های ملموس همچون پوشاک، موسیقی، گویش، صنایع دستی و... جلوه یافته است و برای شناخت این فرهنگ باید این نموده های فرهنگی را مورد مطالعه قرار داده و شناخت. پوشاک معانی و دلالت های فرهنگی و اجتماعی فراوانی را تداعی می کند و نه تنها به عنوان محافظت از بدن و حجاب، بلکه در حکم نمادی از جغرافیا، فرهنگ و سنت ها و آداب و... شناخته می شود. پوشاک در ارزش ها و باورهای یک منطقه جایگاه ویژه ای دارد. همچنین می توان آن را از منظر زیبایی شناسی و طرح و رنگ نقوش نیز بررسی کرد. پژوهشگران و محققین، پیام ها و راز و رمزهای موجود در انواع پوشاک در ملل گوناگون را مورد بررسی قرار می دهند. این پیام ها برخاسته از آداب و سنن و خاستگاه قومی هر ملت و نشانی از

^۱ کارشناسی ارشد جامعه شناسی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد بندرعباس، بندرعباس.

^۲ دکترای جامعه شناسی، عضو هیأت علمی دانشگاه هرمزگان، بندرعباس.

^۳ دکترای علوم ارتباطات، پژوهشگر و مدرس دانشگاه آزاد اسلامی واحد بندرعباس، بندرعباس.

^۴ کارشناس ارشد علوم ارتباطات اجتماعی، دانشگاه صداوسیما جمهوری اسلامی ایران، تهران.

^۵ Edward Burnett Tylor